

Х.В. Приходько,
 доктор юридичних наук, доцент,
 завідувач кафедри муніципального права
 Академії муніципального управління

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ГАРАНТУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ *

Монографію Г. Г. Абасова присвячено проблемам реформування місцевого самоврядування й пошуку оптимальної перспективної моделі, що, у свою чергу, передбачає дослідження системи гарантій прав місцевого самоврядування на сучасному етапі державотворення.

На сьогодні ця монографія є першою в Україні спробою комплексного дослідження та розробки концепції гарантій прав місцевого самоврядування. Адже актуальність глибокого осмислення проблематики місцевого самоврядування з точки зору конституційного та муніципального права має не лише науково-методологічне і політико-правове, але й важливе практичне значення. Глибоке усвідомлення феномену місцевого самоврядування дає можливість віднайти адекватні напрями та форми розвитку локальної демократії на сучасному етапі.

Наукове обґрунтування загальної концепції такої теорії та механізмів її реалізації й гарантування, послідовне впровадження в практику державно-правового та муніципального будівництва зумовлені теоретичною та практичною значимістю питань, пов'язаних із розробкою та реалізацією системи соціально-економічних, політичних, духовних, культурних, нормативно-правових, організаційно-правових та ін. гарантій прав місцевого самоврядування за напрямом розвитку та зміцнення місцевого самоврядування як політико-правового інституту.

У першій главі монографії “Теоретико-методологічні проблеми дослідження гарантій прав місцевого самоврядування” автору вдалося висвітлити стан наукової розробленості теоретичних узагальнень з проблем гарантій прав місцевого самоврядування у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі і з'ясувати, що на сьогодні комплексного дослідження вказаної проблеми не існує, а вчені, які тим чи іншим чином її торкались, робили це оглядово в контексті дослідження окремих аспектів функціонування та розвитку місцевого самоврядування.

У процесі аналізу основних теорій місцевого самоврядування та їх впливу на гарантування прав місцевого самоврядування в Україні автор дійшов висновку про необхідність розробки якісно нової перспективної моделі місцевого самоврядування, яка потребує не вироблення принципово нових форм здійснення місцевого самоврядування чи територіальної організації держави, а синтезу вже існуючих моделей, світової та національної практики, у результаті якого відбудеться якісно оновлена концептуалізація місцевого самоврядування в Україні та життєдіяльності населення муніципальних утворень.

Друга глава дослідження “Загальна характеристика гарантій прав місцевого самоврядування в Україні” є спробою визначення поняття “гарантії прав місцевого самоврядування” крізь призму виділення кваліфікуючих ознак вказаної правової категорії. В монографії надається авторське визначення дефініції “гарантії прав місцевого самоврядування”, під яким слід розуміти необхідну для набуття, володіння, користування та розпорядження муніципальними правами та свободами систему взаємопов'язаних умов, засобів, способів, механізмів забезпечення та реалізації (які здійснюють відповідний вплив лише після настання юридичних фактів, із якими пов'язується набуття повноважень) діяльності територіальних громад та інших суб'єктів системи місцевого самоврядування, за допомогою якої забезпечується безперешкодне та ефективне здійснення прав місцевого самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення.

* *Абасов Г.Г.* Гарантії прав місцевого самоврядування в Україні: актуальні проблеми теорії та практики: монографія / Г. Г. Абасов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – 2-е видання, доп. – К. : Юридична думка, 2013. – 307 с.

Досить цікавою видається позиція автора щодо розгляду співвідношення соціального змісту та юридичної форми в конституційно-правовому гарантуванні прав місцевого самоврядування, адже, як зазначається в дослідженні, “зміст юридичної норми проходить крізь призму соціального змісту та відбивається у юридичній формі і з цього виходить, що юридична форма не є самоціллю, адже вона підпорядковується соціальним цілям, хоча їй і притаманна певна самостійність”. Таким чином, долучаємось до думки автора про необхідність дослідження юридичної форми конституційно-правового гарантування прав місцевого самоврядування крізь призму їх соціального змісту, що потребує активного наукового пошуку та вдосконалення методології, теоретико-прикладного інструментарію тощо.

Підтримуємо позицію Г. Г. Абасова щодо необхідності визначення принципів конституційно-правового гарантування прав місцевого самоврядування, котрі утворюють базову основу, на якій будується й удосконалюється все муніципально-правове гарантування. Здійснення ефективного конституційно-правового гарантування прав місцевого самоврядування, на думку автора, повинне базуватись на наступних принципах: законності, демократизму, рівності, соціальності, самостійності, народо-владдя, гласності. Проте, вважаємо, що перелічені принципи не можна вважати вичерпним переліком і він потребує подальшого розширення і більш ґрунтовного дослідження, адже автор визначає їх як “базові, опорні знання”, а отже, необхідно приділити їм дослідженню більше уваги.

У третьому розділі монографії “Систематика гарантій прав місцевого самоврядування в Україні”, присвяченому власне розгляду системи гарантій прав місцевого самоврядування, автор робить спробу визначення критеріїв класифікації й досліджує проблеми їх систематизації.

У четвертому розділі досліджено проблеми механізму реалізації гарантій прав місцевого самоврядування, які мають важливе значення для розвитку всієї системи гарантій прав місцевого самоврядування в Україні.

У ході дослідження на окрему увагу, із точки зору автора, заслуговують конституційні, нормативно-правові, та організаційно-правові гарантії, проте дослідженню матеріально-фінансових та інституційних гарантій не приділяється належна увага, хоча вони виступають важливим елементом системи гарантій прав місцевого самоврядування.

Серед позитивних рис монографічного дослідження можна визначити авторську позицію щодо виділення та якісно оновленого розуміння в контексті демократичних перетворень у нашій країні нормотворчих, факультативно-векторних, інформаційно-просвітницьких, організаційно-технічних гарантій прав місцевого самоврядування, які в ході подальшого дослідження сприятимуть більш ефективному здійсненню прав місцевого самоврядування.

Монографія Г. Г. Абасова здійснює досить великий вплив на створення теорії системи гарантій прав місцевого самоврядування в Україні. Також рецензоване монографічне дослідження Г. Г. Абасова має не лише наукове значення, а є виданням, яке можна використати як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності фахівців у галузі конституційного права. Монографія може використовуватися в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації правників і стане в пригоді тим, хто цікавиться проблемами місцевого самоврядування.

Отже, можна зробити висновок, що перед читачем – актуальне, високопрофесійне наукове дослідження, яке становить важливий внесок у вітчизняну юридичну науку.